

Ifjúsági parlament a megyei bíróságon

A Csongrád megyei Bíróság és a Szegedi Ügyvédi Kamara tegnap, hétfőn tartotta közös ifjúsági parlamentjét, melyen részt vett többek között *dr. Kárpáti László*, az Országos Ügyvédi Tanács elnöke, *dr. Révészné dr. Galantai Jolán*, az Igazságügyi Minisztérium ifjúsági bizottságának tagja, *dr.*

Gremesperger Gábor, a KISZ KB munkatársa.
Dr. Fedor Attila, a megyei bíróság elnöke és *dr. Gesztési Ferenc*, az ügyvédi kamara elnökének beszámolója után a fiatalok tartalmas vitája következett. A parlament 19 hozzászólást követően zenés, táncos összefoglalóval zárult.

Emlékezés

Rezi Károly, a magyar kommunista és munkásmozgalom kiemelkedő személyisége születésének 75. évfordulója alkalmából koszorúzási ünnepséget rendeztek hétfőn a Mező Imre úti temetőben.
Sirjánál a Magyar Szocialista Munkáspárt Budapesti és IV. kerületi bizottsága nevében *Békési László*, a budapesti pártbizottság titkára és *Káder Gyula*, a IV. kerületi pártbizottság első titkára helyezte el a kegyelet virágait.



A Péter

Politikusok esetében a népszerűséggel vigyázni kell. Arra gondolok, hogy a történelem számos alkalommal bebizonyította: a megrendelt „spontán” hurrázások és tízpercekig tartó tapsviharok igazából sohasem a népszerűség — hanem éppen az önkény bizonyítékai. Nekem a Tito temetésén otthonokban a televízió előtt zokogó jugoszláviai öregek — fiatalok látványa vagy a Váci utcában *Kádár János*hoz a sorokon váratlanul áttörtető és pusztító asszony képe egyszer tőbbit mond, politikuskok egyedül kívánatos népszerűségéről, és így közvetve munkásságuk tömegméréteknél mérhető igazi hatásáról is, mint látványosan nagyképű és demagóg „méltóságok” vagy tudálfokos „elemzések” sanda önérdékből bizonygató argumentumai.

Az év első felében Kalotaszegen járva, igencsak feltűnt, hogy itt is, ott is a magyar falvakban csak így emlegettek egy román embert: a Péter. Ha teljes nevét használták, akkor is olyan formában, ahogyan Bemét vagy Vernét szoktuk — *Bem József, Verne Gyula*. Így hívják Erdély-szerte, Magyarországon is azt az éppen száz esztendeje született és 1956-ban elhunyt román férfit: *Groza Péter*.

Fél órán keresztül két történész idézte meg Grozát: külön önműnkre egyikük a szegedi, *Csatári Dániel*, a JATE professzora volt, *Vadász Sándorral* együtt nemcsak az életutát vázolták föl előttünk, hanem személyes emlékeiket is felelevenítették „a Péter-ről”, az egykori miniszterelnökről, a szálfateremtő, hófehér hajú, markáns férfiről, kinek arcából megértés, derű, okosság és emberszeretet áradt. „Nagyon kultúralt és szellemes ember volt”, mondta róla *Csatári Dániel*, majd felidézte az adomát, midőn Kolozsvárott a Petőfi-képekkel felvonuló magyar tömegeket látva a román király megkérdezte Grozát, kit ábrázolnak azok a képek, amiket ezek a magyarok olyan nagy számmal hoznak? „Ő volt az a nagy magyar költő, aki azt írta, hogy akasszátok fel a királyokat.”

Óriási, a Duna-medencében bizony szinte páratlan utat járt be a Hunyad megyei Bácsi községben született, a gimnáziumban Arany-dolgozatával magyar versenyt nyert, később jogi doktorátust szerző fiatalember az erdélyi Magyar Dolgozók Országos Szövetségének közös arcvonalba lépő Ekés Front megalapításáig, s közös dalig-táncig a kalotaszegi magyarokkal, népviseletben egy lakodalomban (ahogy hallottam) — és tovább. Az igazi, a nagybetűs európaiságig.

Halihattuk: Groza egyszerre vallotta „geopolitikai jellegű parancsok” és az elemi emberi tisztesség kívánalmának a magyar-román együttélés békességét és a nemzetiségek feltétlen, valódi egyenjogúságát. A két történész beszélgetése emlékeztetett *Balogh Edgár* ama írására is, amelyben arról van szó, hogy Hunyad megyében, Groza Péter szükebb pátriájában „próbálja csak valaki szidni a magyarokat.” És politikájának további, kézzelfogható korabeli eredményei: kétezzer magyar iskola, kb. ugyanennyi óvoda, 47 újság, tíz kiadó, négy szintársulat Erdélyben, 28 magyar képviselő a román parlamentben. Satöbbi...

Tudom, könnyen „helyre lehetne tenni” Grozát azzal, hogy — egyszerűen magyarbarát politikusk volt. Tény: rajongott a magyar kultúráért, imádta Budapestet, mélységesen tisztelte, szerette és nagyraecsénylő a magyar népet a Királyhágón innen és túl. Csakhogy éppen így ezáltal no meg egész politikusi-közéleti ténykedésével — válhatott és vált is igaz román hazafivá és valódi internacionalistává egyaránt. „Akinek máig élő híre-neve Kalotaszegen és másutt a politikuskok népszerűségének valószínűségeit mutatja. Igazán és igen-igen tanulságosan.

A rendkívül hatásos és szép emlékműsor a Népszabadság 1958-as Groza-ekrológiájának részleteivel zárult: „a magyar élet kiváló ismerője, nagy barátunkat veszítettük el... aki úgy beszélt magyarul, mint bármelyikünk... nagyon szerettük őt.” Igen. Őt kell szeretnünk.

Domonkos László

Színházi bemutatók Szegeden

Árva Bethlen Kata

Bizony nem árt olykor emlékeztetni rá: voltak csodálatos nagyszonyai vértengereivel iszonyatos-gyönyörű történelmünknek. Például *Bethlen Kata*, aki 1700-ban Bonyhán született, s 1759-ben Fogarason halt meg, s aki a szó klasszikus értelmében ugyan nem volt történelmi személyiség, bár az irodalomtörténet annál nagyobb becsben tartja; ezt az izig-vérig erdélyi asszonyt a magyar barokk irodalom utolsó nagyjának nevezik, kinek nyelve és prózastílusa a 18. század legszebb magyar irodalmi színei közé tartozik. Ő volt az, aki *Mikes Kelemen*-i, familiáris hangú, irodalmi levelek mellett híres *Önéletírásával* egyben „lelkismereti szabadságért megalkuvás nélkül harcolt” (Magyar Irodalmi Lexikon). S egyben óriási erővel, elszántsággal védekezett a Habsburg-elnomás ellen, csakúgy, miként küzdött saját belső integritásának, személyiséguonómiájának megőrzésért és érvényre juttatásáért.

cses Elemér rendezésében egy órán át varázsolta elénk szombaton este Kocsis István hősnőjét.

Tudjuk: minden monodráma sokszorosan koncentrált színészi feladatsorozatot hoz magával, s a követelmények, melyek ezáltal a szabadkai színész „előtt állottak, két ponton még különleges nehezségűnek is számítottak. Hiszen az az ódon veretű, gyönyörű erdélyi nyelvzet, amelyen a műíró-dott, speciális artikulációs és dikciós kívánalmakat is jelent; *Bethlen Kata* alakja pedig, amelynek nagy szépségeit, érzelmi hullámvéréseit a monodráma a személyniség egészének fölmutatásával igen plasztikusan érzékelte, hangsúlyosan „elneponozott” színészi játékot követel. Hogy *Jónás Gabriella*, ha nem is teljesen egyenletesen, de a döntő helyzetekben meggyőzően, kellő erővel, és pontos szerepértelmezéssel teljesítette feladatát, önmagában elegendő minősítést, kellene jelentsen. Am arról sem szabad megfeledkezni, hogy a rendezés gondosan igyekezett ügyelni azokra a váltásokokra, amikor (mozgással,

„akcióval”, szituációáttnésse) fokozottan kellett jelezni a hősnő életében bekövetkezett fordulatokat, vagy az istenével beszélgető-perlekedő asszony önmagát valótlós, s így felmagasztaló emocionális állapotszélsőségeit. Igaz, az alakítás olykor így sem hatott elég lágynak, máskor kellően dinamikusnak, néha egysírkúnak tűntek a szélsőséges lekiállapot-ábrázolások, de a feladat lenyűgöző szépsége, s a színésznő legtöbbször intuitív, szerencsére nem rutinelemekből építkező teljesítménye feledtetni tudta a hiányosságokat.

... tudhat-e élni, kinek fején nehéz bakancsok tipornak?... Ki farkas nem akar lenni farkasok között, de a bárányok szerepét is vállalni nem akarja, mit tehet az?... Ha ereje van hozzá, magát körüljárhatja... magam lelkének törvényeivel köve meg az egymásra rakott kőveket... Mi más választásom lehet?...
Imé. *Árva Bethlen Kata* „programja”, Kocsis István megfogalmazásában, szabadkai produkcióban, Szegeden — hatott.

D. L.

Ágacska

Ez utóbbi jellemző az a pont, ahol *Kocsis Istvánnak*, az erdélyi magyar irodalom jeles alkotójának *Árva Bethlen Kata* című monodramája „tetten érhető”. Ez a tiszta, rendkívül jelkierőrlő és morális érzékű tanúságtevő, református hitéhez izzón ragaszkodó, vasakarutú asszony *Kocsis*nál az önmagát vállaló ember legyőzhetetlenségének példázatává, s egyúttal egy általánosabb-kollektívebb érvényű, nagyon is aktuális erkölcsi tartalmakat hordozó eszmény felemutatásának foglalataivá is válik. *Árva Bethlen Kata*, akit akarata ellenére kényszerítettek a más hitű *Haller László*hoz, majd akit első férje korai halála után szakadatlan harcban áll annak pápista családjával, mely gyermekeit is elragadja tőle — a szorongatott tiszta ember mindenkor követendő modelljévé lesz. Az egyéni sorsváltalás úgy fordul át a monodramában a saját lelkiismeretével, istenével, balvégzetével küzdő ember művészi ábrázolásába, hogy közösséget segítő sugallatok hordozójává változik; a megszállt, ellenreformációs, beolvastott Erdélybe zárkózó, önéletíró nő cselekvési lehetőségeivel a morál által determinált ember jelképévé magasodik, azok ideáljává, akiknek a csapások közepette mindig meg kell őrizniük önmagukat. Úgy, ahogyan ő teszi.

A szegedi apróságok előtt tett kísérletet először gyermekdarab rendezésére *Miszlay István*, a Népszínház vezetője. A vendégrendező háls darabhoz nyúlt, hisz *Csukás István Ágacska*ja annyi kedvességet, humoros bájta, tiszta értéket hordoz, hogyha csak felét sikerült volna a kétrészes zenés mesésjátékban interpretálni, a siker akkor sem maradt volna el.

Vihartépte ágacska megkapó fantáziaszárnyán keresi önmagát, ki ő, miféle teremtménye a földnek, mint ha csak kisgyermek csodálkozna rá a táguló, ismeretlen világra. A festő és barátai varázslatos játékok játszanak, a színpadon is. *Galgó Bence* (a festő, orvosmágus) ügyesen hangolja rá a gyerekeket; olyan mesét látnak, minden lehetséges, engedjék hát szabadjára fantáziájukat. Könyvű is így odaképzelné az erdőt, tavat a színpadra, meg a kacsák, békák világával is eljátszadozhatnak, mint ahogy azért szembesülnek a valóság keserű tapasztalataival is. Dani azért kancsalít, mert gonosz „portéka” kövel vágta fejbe, Bercinek meg azért van örökös nevetőnékje, mert egy másik gonosz horgának esett majdnem áldozatul. Egérke pedig a macskák elleni küzdelemben szerette-pőzeségét. Am a helyzet nem kitalástalan, azért mindannyian hűséges társai *Ágacska*nak, s a segítségnyújtás szép példázataként fölszabadult, örömteli percekben tapasztolhat a gyerekesereg. Dani kancsalsága szemüveggel gyógyítható, Berci is megszabadul a horogtól, s eger-

ke sem marad pőze... A kissé vontatott első rész pergőbb, változatosabb kövveti, amelynek hatása rögtön érezhető — sűrű tapsal, közbeszólással aktivizálódik a kis közönség. Kiváltképp hálás például *Andódy Olga*nak, aki az egész szerepében nagy tetszést arat, Megérik a gyerekek, szívesen, fölzsabadultan játszik.

Lehet azonban, megtévesztő volt a zenei betétek ozstatlan sikere. A legtöbb lehetőséget adták a vidám ünneplésnek azzal együtt, hogy a legkevésbé sikerültek. Különösen a második részben vált nyilvánvalóvá, olykor a befogadók a nézőterén nem a produkció hatását érzékelik, hanem a szöveg diktálta reakció érvényesül rajtuk.

Összességében azért elégedettek lehetnek a kicsinyek, tisztes próbálkozásban részesedtek. Valahogyan így, ilyen módon kell(ene) játszani nekik mindig és mindenkor. Vagy még nagyobb odaadással. Hisz a színpad számukra még hasonló kínés és érték, mint amilyen az igazi, az erényes mese

M. E.

rádiófigyelő

Appassionata

A pusztá véletlen műve, hogy a történelem iránt érdeklődő *Mihályi Imre* rendező hosszú idő múltán nyúlt a filmes adaptációra alkalmas számos regény szerzőjének, *Szilvási Lajos*nak egyik művéhez. Ahogy a rendező nyilatkozta, az *Appassionatát* már megjelenésekor figyelmebe ajánlották, a filmesítéssel egyet is értett, de sok minden más közbejött, s a forgatás halasztódott, húzódott. Az elmúlt héten képernyőre került az ismert romantikus, kalandos sztori.

Izgalmas, tragikus történelmi sorsfordulókhoz kapcsolódik a téma. Horthy szerencsétlen kísérletére halovány fénye csillant a győzelmes háborúból, a német szövetség láncából való szabadulás lehetőségének. Tragikusan mosolygni való a kiugrási kísérlet, az első percekben-órákban mégsem tűnt olyan anakronisztikusnak. A háború 1944 őszére annyi véráldozatot, győtremlmet hozott... s mennyit tartogatott még a vetélt ötlelet grvászos következménye. Az utókor számára sokféle-

képpen szinesíthető minden eseménykronika. Úgy is, hogy értelmezeti a változások mozzatórugóit, elemzei a döntést hozók, a történelmi személyiségek jellemét, magatartását, de úgy is, ha bepillanthat az adott kor átlagemberének gondolavilágába. A regényben, filmben katonáembertől szokatlan, váratlan reagálással szembesülhetünk. A sorsforduló Türr főhadnagytól haramdik utas megoldásra készített, megpróbálja kivonni magát rákényszerített szerepköréből: sem barát, sem ellenség oldalán harcolni tovább nem hajlandó. Kizárólag a túlélésért, az életben maradásáért fog egyvert, néhány katonájával egyszerűen megszököik a frontról. A szökéssel kezdődik a sorozat, s azután meg is marad a kalandos, romantikus cselekmény reprodukálásánál. Egyáltalán nem ragaszkodva az alapműsorrendiségéhez. Olgával, a tehetséges zeneakadémistával például nem a Zorkoczyl-házban találkozunk, nem ott hangzik el először Beethoven műve, hanem a

vérteshegy kolostorban, s kimaradt a filmből a munkaszolgálatos cigány figurája is. E bátor változtatásokkal csak egyet lehet érteni, a cselekmény szempontjából valóban elhanyagolhatóak, és nem kifogásolható a párbeszéd átalakítása sem. Annál inkább hiányzott a szökevények jellemábrázolása, alig tudhattunk meg valamit is Szojkanak, Bakoának, Hegedősnak, Pálfinak kilitéről. Pedig a történelem mellett a figurák különbözőségének érzékelteése hatásosabb, érdekesebbé tette volna bizonyval a produkciót.

A színészi teljesítményeknek róható föl, elsősorban a vállalkozás katasztrófájának, Türr (*Tóth Tamás*) regénybeli szkepticizmusának, önmarengolós lelkiismeret-furdalásainak nyoma sem volt. Néha sikeredett neki az úri magyar tiszt pózában tetszelegni, egészében véve erőltlenül lötyögött a főszerepben. Nálánál többet mutatott képességéből *Ó. Szabó István*, a tiszt szolga, *Szojka* szerepében, de *Balkay Géza* és *Tahi József* is jobban megfelelt. Összességében mégis csak adások maradtak mindannyian.

Az igazat megvallva magam nem éreztem: oly sürgető hiányt pótolni volna e regény filmváltozata. A történelmi kihívásokra válaszolni kényszerülő kisémberek vergődésére, győtremléme olvashattunk, láhattunk már veretesebb példázatot is.



Nyelviskoláról, ismeretterjesztésről, táborokról

Gyertyák, piros rózsák, könyvek, levelek a színpadon, óriási, piros béles „kincsleda”, fehér függönyök, fekete háttérrel — a *Szabadkai Népszínház* állítólag szegedi színház Stúdószínpadára hozott előadás díszletképe. *Bethlen Kata* hófehér ruhájával, piros és fekete köpenyével együtt (mind *Kelemen Tamás Anna* munkáját dicsérik) — szcenikailag pompásan jelzi egy nagy lélek belső világát, *Jónás Gabriella* pedig *Kin-*

Tegnap, hétfőn délelőtt a TIT Kárász utca 11. szám alatti klubjában *elnökségi ülést tartott* az ismeretterjesztő társulat Szeged városi elnöksége. *Három beszámoló* szerepelt a megbeszélés napirendjén.

Dr. Zánthó Róbert, a JATE központi idegen nyelvi

lektorátusának vezetője, a TIT megyei szervezete idegen nyelvi szakosztályának elnöke beszámolt a szegedi nyelviskola helyzetéről, eredményeiről, gondjairól és perspektíváiról. *Vass Károly*, a TIT városi szervezetének munkatársa tizen-

Magyar

egy Szeged környéki közegében folyó ismeretterjesztés helyzetét értékelt, s változata a fejlesztés tervét. *Munz Károly* városi titkár pedig az ismeretterjesztő tevékenység új területeiről, az idegen nyelvi és számítógépes gyermektáborok munkájáról számolt be.

képernyő

Mag Edit